

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในจังหวัดศรีสะเกษครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจ และกฏปฏิบัติของผู้ปกครอง ตลอดจนปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองด้านต่าง ๆ ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการคัดเลือกตัวอย่างประชากร

1.1 ประชากรคือ ผู้ปกครองเด็กอายุ 3-6ปี ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน คนพิการในวัยเรียนและก่อนวัยเรียน (0-19ปี) สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ.2540 พบว่า มีจำนวน 127 คน ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวดังนี้

1.1.1 ติดต่อขอความอนุเคราะห์ที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อสอบถามข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับจำนวนเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และหน่วยงานที่วิจัยหรือศึกษาเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในจังหวัดศรีสะเกษ และพบว่าทางสาธารณสุขจังหวัดศรีสะเกษไม่มีข้อมูลดังกล่าว แต่มีหน่วยงานที่ได้ทำการสำรวจข้อมูลพื้นฐานคนพิการในวัยเรียนและก่อนวัยเรียน (0-19ปี) ซึ่งครอบคลุมประชากรในงานวิจัยเรื่องนี้ คือ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล จึงได้อาศัยข้อมูลจากสถาบันดังกล่าว ในการกำหนดประชากรและคัดเลือกตัวอย่างประชากร

1.1.2 ติดต่อสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งทำโครงการสำรวจข้อมูลพื้นฐานคนพิการในวัยเรียนและก่อนวัยเรียน(อายุ 0-19 ปี) พ.ศ.2540 เพื่อขอข้อมูลเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในจังหวัดศรีสะเกษ

1.1.3 คัดรายชื่อและที่อยู่เด็กและผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทาง

สถิติปัญหา ในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเกิดระหว่างพ.ศ. 2534-2538 จากข้อมูลดิบของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดลพบว่า มีจำนวนทั้งสิ้นที่ 127 คน

1.2 การคัดเลือกตัวอย่างประชากร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกตัวอย่างประชากร โดยการคัดเลือกแบบเจาะจงมีเกณฑ์ดังนี้

1.2.1 เลือกอำเภอที่มีจำนวนเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามากที่สุด

1.2.2 แต่ละอำเภอมียุคปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอายุทั้ง 3ระดับอายุคือ 3-4,4-5 และ5-6ปี

1.2.3 อำเภอกำหนดที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ทั้งทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตกของจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อให้ได้ตัวอย่างประชากรที่กระจายตามภูมิภาคที่เป็นเชื้อชาติส่วนใหญ่ของจังหวัด 3 เชื้อชาติ คือ ไทย-ลาว ,ไทย-เขมร และไทย-กูย(่วย)

รายละเอียดของข้อมูลจำนวนประชากร ตัวอย่างประชากรทั้งหมด และตัวอย่างประชากรที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้ ได้นำเสนอไว้ในตารางที่ 3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 11 สรุปจำนวนประชากร ตัวอย่างประชากรทั้งหมดและตัวอย่างประชากรที่เก็บข้อมูลได้

ชื่ออำเภอ	ประชากร /คน	ตัวอย่างประชากร /คน	ตัวอย่างประชากรที่เก็บข้อมูลได้/คน	ตัวอย่างประชากรที่เก็บข้อมูลไม่ได้/คน
1.อ.เมือง	12	12	6	6
2.อ.กันทรารมย์	10	10	5	5
3.อ.กันทรลักษ์	13	13	4	9
4.อ.อุษัณห์	15	15	9	6
5.อ.ภูสิงห์	6	6	3	3
6.อ.น้ำเกลี้ยง	6	-	-	-
7.อ.เบญจลักษ์ณ์	1	-	-	-
8.อ.ปรางค์กู่	4	-	-	-
9.อ.บึงนาราง	3	-	-	-
10.อ.อุทุมพรพิสัย	4	-	-	-
11.อ.ขุนหาญ	8	-	-	-
12.อ.เมืองจันทร์	3	-	-	-

ตารางที่ 11 สรุปจำนวนประชากร ตัวอย่างประชากรและประชากรที่เก็บข้อมูลได้(ต่อ)

ชื่ออำเภอ	ประชากร /คน	ตัวอย่าง ประชากร /คน	ตัวอย่างประชากร ที่เก็บข้อมูลได้/คน	ตัวอย่างประชากรที่ เก็บข้อมูลไม่ได้/คน
13.อ.โพธิ์ศรีสุวรรณ	3	-	-	-
14.อ.วังหิน	5	-	-	-
15.อ.พยุห์	2	-	-	-
16.อ.ห้วยทับทัน	5	-	-	-
17.อ.โนนคูณ	5	-	-	-
18.อ.ราชไพศ	4	-	-	-
19.อ.ยางชุมน้อย	3	-	-	-
20.อ.ศรีรัตนะ	7	-	-	-
21.อ.โพธิ์บัง	4	-	-	-
22.กิ่งอ.ศิลาลาด	4	-	-	-
รวม	127	56	27	29

การกระจายของอำเภอที่เป็นตัวอย่างประชากรตามเกณฑ์ที่เลือกคือกระจายตามทิศเหนือ
ทิศใต้ ทิศตะวันออกและทิศตะวันตกของจังหวัดศรีสะเกษ ดังเสนอในแผนที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อออกเดินทางไปเก็บข้อมูลภาคสนามกับตัวอย่างประชากรสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากตัวอย่างประชากร จำนวนทั้งสิ้น 27 คน และตัวอย่างประชากรอีก 29 คนไม่สามารถให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้เนื่องจากอุปสรรคต่อไปนี้คือ

1) ผู้ปกครองออกไปประกอบอาชีพ เช่น รับจ้าง ทำนา ทำไร่ เลี้ยงควาย เกินวิสัยที่ผู้วิจัยจะติดตามไปได้เพราะไม่รู้สถานที่แน่นอน บางคนไปนอนที่เถียงนาซึ่งห่างจากหมู่บ้านเป็นระยะทางไกลๆ ประมาณ 2-3 วันจึงจะกลับ หรือพักที่เถียงนาจนกว่าจะทำนา ทำไร่เสร็จ บางคนจะกลับมาบ้านหลังจากมีค่าแล้ว ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถรอสืบได้เพราะผู้ปกครองต้องการพักผ่อน และเพื่อความปลอดภัยในการเดินทางกลับของผู้วิจัย จำนวน 24 คน

2) เด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่อยู่ในความดูแลของผู้ปกครองเสียชีวิตลงก่อนที่ผู้วิจัยจะเดินทางไปถึง หากเข้าเก็บข้อมูลจะสร้างความสะเทือนใจให้กับผู้ปกครองและครอบครัว จำนวน 2 คน

3) อายุจริงของเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกิน 6 ปี ซึ่งไม่ตรงกับข้อมูลอายุเด็กที่ผู้วิจัยมีอยู่ จำนวน 1 คน

4) ผู้ปกครองกำลังมีปัญหาในครอบครัว ทำให้ไม่สามารถให้ความร่วมมือได้ เช่น ลูกชายเพิ่งได้รับอุบัติเหตุร้ายแรงก่อนที่ผู้วิจัยจะไปพบเพียง 1-2 วัน และอยู่ระหว่างตกลงค่าเสียหายกันในเวลาขณะที่ผู้วิจัยไปพบ จำนวน 1 คน

5) ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นผู้ที่บกพร่องทางสติปัญญาเช่นกัน ทำให้ไม่สามารถสื่อความหมายได้ แม้จะทำหน้าที่ดูแลเด็กเองแต่ก็ไม่สามารถพูดจากันรู้เรื่อง จำนวน 1 คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชุด ได้แก่

- 1) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างประกอบด้วยเนื้อหาต่าง ๆ 4 ตอนดังนี้
ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบ ประกอบด้วย ชื่อ-สกุล อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว บุคคลในครอบครัวหรือญาติที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ตอนที่2 ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตามข้อเท็จจริงหรือหลักการแพทย์และ การศึกษาของผู้ปกครอง เกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในเรื่องความหมาย ประเภท สาเหตุ การค้นพบ ลักษณะและพัฒนาการ หลักและวิธีการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับตัวเด็กเอง แหล่งที่ ให้บริการและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความเข้าใจเกี่ยวกับความบกพร่องทาง สติปัญญาที่มักมีผู้สงสัย

ตอนที่3 การปฏิบัติของผู้ปกครอง เพื่อให้เด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญา มีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับตัวเด็กเอง ได้แก่ ด้านการหาเลี้ยง ครอบครัวย การกระตุ้นพัฒนาการ การดูแลกิจวัตรประจำวัน การประสานงานกับนักวิชาชีพทาง การแพทย์ และการแบ่งบทบาทในการเลี้ยงดูระหว่างสมาชิกในครอบครัว

2) แบบสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ประกอบด้วยสถานภาพบ้าน เครื่อง ใช้อุปโภคบริโภคและเครื่องอำนวยความสะดวก การจัดการสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกบ้าน ระยะ ทางและสภาพการเดินทางระหว่างหมู่บ้านกับตัวเมือง

3) แบบสังเกตพฤติกรรมของผู้ปกครอง สำหรับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เกี่ยวกับการปฏิบัติของผู้ปกครองที่ผู้วิจัยพบระหว่างทำการสัมภาษณ์ บันทึกโดยการบรรยาย อย่างละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมที่พบ พร้อมกับกรบันทึกภาพ และการบันทึกเทปเพื่อใช้ประกอบ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการวิจัย

1.1) ศึกษาทฤษฎีพัฒนาการเด็ก การอบรมเลี้ยงดูเด็ก ลักษณะพัฒนาการ เด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตลอดจนหลักการและวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา สภาพปัญหา ผลกระทบต่อครอบครัวเด็ก จากตำรา จดสาร หนังสือพิมพ์ คู่มือครูและคู่มือผู้ปกครอง ตลอดจนวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษา ไทย และภาษาต่างประเทศ

1.2) ศึกษาดูงาน เข้าสังเกตแบบมีส่วนร่วมที่โรงพยาบาลราชานุกูล ในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การกระตุ้นพัฒนาการและการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง เป็น ระยะเวลา 1 เดือน ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2540

1.3) เข้ารับการอบรมจัดโดยโรงพยาบาลราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เรื่องการอบรมบุคลากรสำหรับปฏิบัติงานเพื่อบุคคลปัญญาอ่อนในชุมชน เป็นเวลา 3 วัน ตั้งแต่ 27-29 สิงหาคม พ.ศ.2540

1.4) ศึกษาดูงานฝ่ายเวชกรรมฟื้นฟู กลุ่มงานฟื้นฟูสมรรถภาพ โรงพยาบาลราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เป็นระยะเวลา 1 วัน

2) ประมวลข้อมูลที่ได้อ่านศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาด้านความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติ ปัญหาและความต้องการ แล้วสรุปเป็นกรอบสาระเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

3) สร้างเครื่องมือฉบับร่างให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระด้านต่างๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

4) ตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไข ตามขั้นตอนดังนี้

4.1) นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างไปทดลองใช้สัมภาษณ์กับผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร นำมาปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับความครอบคลุมในเนื้อหา และความชัดเจนของประเด็นที่ต้องการศึกษา

4.2) ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาพิเศษ และนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) คำที่ใช้กับเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การสื่อความหมาย ความเหมาะสมในการนำไปใช้ และลำดับขั้นตอนของหัวข้อการสัมภาษณ์ และให้คำแนะนำปรับปรุง

4.3) นำแบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพและแบบสังเกตพฤติกรรม มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

4.4) นำแบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพและแบบสังเกตพฤติกรรมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา ความหมายและเนื้อหา ความยากง่ายในการตอบคำถามของผู้ปกครอง ประมวลข้อวิจารณ์และปัญหาจากผู้ใช้สัมภาษณ์ เพื่อหาข้อบกพร่องและนำมาปรับปรุงเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตพฤติกรรมฉบับที่สมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

3.1 เดินทางไปพบนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อติดต่อขอความอนุเคราะห์เรื่องข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของเขตชนบท จังหวัดศรีสะเกษ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลในพื้นที่ต่างๆ และเป็นการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการทำวิจัยของผู้วิจัยในพื้นที่

3.2 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ไปยังผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบล่วงหน้าก่อนที่ผู้วิจัยจะเดินทางเข้าไปในหมู่บ้าน

3.3 สอบถามเส้นทางการเดินทางเข้าพื้นที่เก็บข้อมูลกับเจ้าของพื้นที่ หรือผู้ที่มีความชำนาญในการเดินทาง ได้แก่ เพื่อนนิสิตที่อยู่ในพื้นที่ คนขับรถรับจ้าง คนขับรถโดยสาร ผู้นำชุมชนหรือชาวบ้านเป็นต้น เพื่อนำมาเขียนแผนที่การเดินทาง

3.4 วางแผนการเดินทางเข้าพบตัวอย่างประชากร เพื่อเก็บข้อมูล เรียงลำดับตามระยะทาง ความใกล้-ไกล สลับวันกัน เพื่อความสะดวกและเป็นการรักษาสุขภาพของผู้วิจัย

3.5 ในกรณีที่ผู้ปกครองไม่อยู่บ้าน ผู้วิจัยก็ถามที่อยู่หรือสถานที่ที่ผู้ปกครองไป แล้วติดตามไปพบ เช่น ที่ในนาบริเวณที่อยู่รอบๆหมู่บ้าน

3.6 เตรียมผู้ช่วยวิจัย เพื่อช่วยในการเก็บข้อมูลในเรื่องการถ่ายภาพ และการบันทึกข้อมูลจากแบบสำรวจทางกายภาพ พฤติกรรมเด็กและผู้ปกครอง เสริมเพิ่มเติมระหว่างที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ปกครอง โดยการชี้แจงเกี่ยวกับงานวิจัยเรื่องนี้และให้ผู้ช่วยวิจัยได้ทดลองเก็บข้อมูลดังกล่าวภายใต้คำแนะนำของผู้วิจัย

3.7 ดำเนินการสัมภาษณ์ตัวอย่างประชากร สำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังเกตพฤติกรรม คนละประมาณ 1 วัน รวม 56 วัน

ขั้นตอนการสัมภาษณ์และสังเกต มีดังนี้

1) เตรียมตัวก่อนการสัมภาษณ์

1.1) เตรียมอุปกรณ์การบันทึกข้อมูลให้พร้อม ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง ม้วนเทป ถ่านก้อนขนาด3A กล้องถ่ายภาพ ฟิล์ม และนมกล่อง ขนมหักเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือเด็กปกติอื่นๆที่พบในหมู่บ้าน และชาวบ้านที่หาผู้วิจัยไปพบตัวอย่างประชากร

1.2) พยายามทำความเข้าใจและชี้แจงให้ผู้ช่วยวิจัยทราบหน้าที่ของตนเองและหน้าที่ที่ผู้วิจัยต้องทำขณะสัมภาษณ์ (ซึ่งพื้นที่ที่ห่างไกลผู้วิจัยจำเป็นต้องมีผู้ช่วยวิจัย) โดยผู้ช่วยวิจัยจะ

ทำหน้าที่บันทึกภาพ และร่วมสังเกตสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกบ้านผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา รวมถึงตรวจความเรียบร้อยในการเตรียมอุปกรณ์สำหรับการสัมภาษณ์สำหรับการเก็บข้อมูลครั้งต่อไป

1.3) สังเกตระดับพัฒนาการของเด็กว่าเป็นอย่างไร เพื่อนำมาเทียบกับระดับพัฒนาการของเด็กปกติ เพื่อดูระดับความรุนแรงของความบกพร่องทางสติปัญญา

2) สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล

2.1) ทักทายผู้ปกครองและสอบถามถึงจุดหมายที่ผู้วิจัยส่งมา เพื่อขอความร่วมมือและแจ้งให้ทราบล่วงหน้าเกี่ยวกับการเดินทางมาเก็บข้อมูลของผู้วิจัย

2.2) พูดคุยกับผู้ปกครองหรือชาวบ้านคนอื่นที่อยู่บริเวณนั้น ในเรื่องทั่วไปเพื่อสร้างความคุ้นเคยสนิทสนมไว้วางใจ เช่น เรื่องการทำไร่นา ฤดูกาล อากาศ และประเพณีท้องถิ่น

2.3) แนะนำตัวและบอกจุดมุ่งหมายในการเก็บข้อมูล ประโยชน์ของข้อมูลที่ได้ และสร้างความไว้วางใจในการให้ข้อมูลของผู้ปกครอง โดยพูดเป็นภาษาอีสาน เช่น

“ สวัสดีค่ะแม่...แม่คือสิได้จุดหมายที่หนูส่งมาให้แล้ว มีอันนี้กะสิมาถามแม่ว่าเป็นจังได้นั้น เลี้ยงลูกที่พิการยากบ่ เลี้ยงแบบได๋ ...แม่บ่ต้องย่านเด้อคะหนูสิเอาข้อมูลที่แม่ตอบไปเบ็ดแนวอื่น กะสิเขียนเป็นรายงานตามความจริงที่แม่บอก..เพื่อผู้ใหญ่ที่ขึ้นมาเบิ่งสิได้รู้ว่าเขาเดือดร้อนจังได้นั้น เพื่อเพิ่มสิได้หาทางช่วยเหลือ...คือที่เขียนมาบอกในจุดหมายนั้นแหละ ...”

2.4) ขออนุญาตผู้ปกครองบันทึกเสียง บันทึกภาพ ว่าเพื่อนำไปประกอบการเก็บข้อมูลให้เห็นภาพชัดเจนและละเอียดขึ้น และจะส่งภาพมาให้ภายหลัง

2.5) เริ่มคำถามทั่วไปที่เป็นข้อเท็จจริงเช่น ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง อากาศและกิจวัตรชีวิตประจำวันของเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2.6) ตามคำถามที่ลึกลงเมื่อเริ่มมีความคุ้นเคยกันมากขึ้น เช่น ความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติของผู้ปกครอง ปัญหาและความต้องการในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยสอดแทรกคำถามทั่วไปให้เกิดความต่อเนื่อง โดยให้เป็นบรรยากาศของการพูดคุยกันมากที่สุด

2.7) หยุดพักการสัมภาษณ์สักระยะเมื่อเด็กงอแงหรือผู้ปกครองติดธุระอื่น แล้วเริ่มการสัมภาษณ์ใหม่เมื่อผู้ปกครองพร้อม

3) ปิดการสัมภาษณ์

3.1) ตรวจดูว่าสัมภาษณ์ครบทุกประเด็นและครบคุณสมบัติหรือไม่ หากพบว่าไม่ได้สัมภาษณ์ก็ซักถามประเด็กที่ข้ามไปเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน

3.2) กล่าวถึงประโยชน์ของข้อมูลที่ได้จากผู้ปกครองอีกครั้ง ขอขอบคุณผู้ปกครองที่ได้เสียสละเวลามาให้ข้อมูล มอบของฝากแทนคำขอบคุณแก่ผู้ปกครองหรือเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และขอความร่วมมือหากมีปัญหาดังกล่าวต้องการข้อมูลเพิ่มเติมก็จะติดต่อมาถึงผู้ปกครองใหม่

3.3) ขออนุญาตผู้ปกครองเข้าไปบันทึกภาพภายในบ้านและรอบๆบ้าน เพื่อประกอบข้อมูลที่ได้

การสังเกตพฤติกรรม

ช่วงก่อนสัมภาษณ์และขณะสัมภาษณ์ถ้าผู้วิจัยพบว่าผู้ปกครองแสดงพฤติกรรมต่างๆ กับเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผู้วิจัยจะเขียนบรรยายขณะนั้นหรือรูปขั้นตอนหลักๆก่อน หลังจากนั้นจึงเขียนรายละเอียดภายหลัง รวมทั้งการถ่ายภาพในแต่ละขั้นตอน พฤติกรรมที่ผู้วิจัยสังเกตพบ ได้แก่ การป้อนอาหาร การเปลี่ยนและใส่เสื้อผ้า การอุ้ม การนอน การดู การทำโทษ เป็นต้น

4. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

นำข้อมูลต่างๆที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ ในส่วนที่สามารถนำมาเป็นข้อมูลเชิงปริมาณได้ โดยนำมาคำนวณค่าสถิติ วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) แล้วนำเสนอข้อมูลแต่ละประเด็นในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย

4.2 การวิเคราะห์เชิงบรรยาย

4.2.1 ข้อมูลที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ ปัญหาและความต้องการ ผู้วิจัยนำมาประมวลและนำเสนอเป็นรูปของการบรรยายในแต่ละประเด็น

4.2.2 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตพฤติกรรม เกี่ยวกับการปฏิบัติในด้านต่างๆ มาประมวลแต่ละประเด็นแล้วนำเสนอข้อมูลที่เป็นรายละเอียดของแต่ละประเด็นในรูปแบบการบรรยาย